

Asia: VN/5810/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi kaupparekisterilaiksi ja elinkeinotoimintalaiksi sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1) Lausuntonne yleisesti esityksestä.

Digi- ja väestötietovirasto, jäljempänä DVV, pitää nyt ehdotettua kokonaisuudistusta kannatettavana ja näkee, että sen kautta luodaan edellytykset perusrekisteritietojen kehittymiselle ajantasaisemmiksi ja luotettavimmiksi.

Säännösehdotus edistää myös digitalisaatiokehitystä mahdollistamalla korkeamman automaatiotason sekä tietojen liikkumisen ja hyödyntämisen eri viranomaistahojen välillä.

2) Lausuntonne velvoittavaan sähköiseen kaupparekisteriasiointiin siirtymisestä.

DVV toteaa, että yritysten sähköisen asioinnin lisääminen ja siten myös DVV:n tuottaman Suomi.fi-viestien käytön lisääminen ovat tärkeitä tavoitteita, koska ne osaltaan edistävät yhteiskunnan digitalisaatiota sekä asioinnin sujuvuutta ja tuottavat osaltaan taloudellisia säästöjä.

DVV:n kehittämän ja tuottaman Suomi.fi-viestien osalta voidaan todeta, että tuotannossa oleva perusratkaisu palvelee hyvin pieniä yrityksiä ja yksityisiä elinkeinonharjoittajia. Suomen vajaasta 300 000 yrityksestä valtaosa, yli 90 %, on alle 10 henkilöä työllistäviä. Tämän lisäksi elinkeinonharjoittajia on reilu 230 000.

DVV kuitenkin huomauttaa, että Suomi.fi-viestit ei vielä nykyisin tuotannossa olevin toiminnallisuuksin tue kaikkia niitä tarpeita, joita yrityksillä on.

Kaupparekisterilakiluonnoksen 33.2 §:ssa ehdotetaan säädettäväksi, että rekisteriviranomainen välittää ilmoitusvelvollisen sähköisessä asiointipalvelussa antaman hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain (571/2016) 11 §:n tarkoitetun sähköistä tiedoksiantomenettelyä koskevan suostumuksen ja muut tarvittavat tiedot Digi- ja väestötietovirastolle rekisteröitäväksi. Säännöksen voimaantuloajankohdaksi on ehdotettu 1.1.2023.

DVV pitää Suomi.fi-viestien käytön laajentumista toivottavana kehityksenä, mutta kaupparekisterilakiluonnoksen 33.2 §:ssa tarkoitettuun menettelyyn liittyy tällä hetkellä haasteita. Koska Suomi.fi-viestit -palvelun toiminnallisuudet vaativat jatkokehitystä sekä DVV:llä että PRH:lla, on ehdotettu aikataulu 1.1.2023 erittäin haasteellinen.

Yritysviestien kokonaisuutta on konseptoitu YritysDigi-hankkeen yhteydessä, mutta varsinaista toteutussuunnitelmaa tämän tekemiseen ei toistaiseksi ole.

Suomi.fi-viestit -palvelussa ei nykyisellään ole esimerkiksi mahdollista kohdentaa yritykselle lähetettäviä viestejä yrityksen sisällä siten, että tietyt viestit olisivat vain rajattujen käyttäjien nähtävissä ja käsiteltävissä. Nykyisellään kaikki yrityksen valtuuttamat tahot voivat katsella ja/tai käsitellä kaikkia yritykselle saapuneita viestejä.

DVV esittää vaihtoehtoisten tapojen kartoittamista yhdessä, jotka mahdollistaisivat viestien toimittamisen oikeushenkilölle niin, että ilmoitusvelvollinen voitaisiin tavoittaa mahdollisimman monen käyttötavan vaatimalla tavalla, esimerkiksi viestimällä suoraan yritystä edustavalle henkilölle.

Edelleen tukipalvelulain 11 §:n perusteella DVV toimii rekisterinpitäjänä sähköisen tiedoksiannon suostumusten osalta ja viranomainen voi tiedoksiantoa suorittaessaan luottaa tähän rekisteriin merkittyyntietoon. Tämä edellyttää sitä, että sähköistä tiedoksiannon suostumusta koskevan tiedon tulee olla rekisterissä ajan tasalla. Näin ollen PRH:n tulisi jatkuvasti välittää DVV:lle ajantasaista tietoa yritysten antamista sähköisen tiedoksiannon suostumuksista. Lisäksi PRH:n tulisi pystyä varmistamaan, onko yritys jo antanut sähköisen tiedoksiannon suostumuksen ennen suostumuksen pyytämistä asiointijärjestelmässä. DVV:n tulisi suunnitella ja rakentaa tähän liittyvät toiminnallisuudet ja vastaavasti tästä voi aiheutua muutoksia PRH:n asiointijärjestelmään. Muutosten laajuuteen vaikuttaa tapa, jolla suostumuksen antaminen on tarkoitus järjestää PRH:n järjestelmässä. Lisäksi DVV huomauttaa, että kehitystyössä on syytä kiinnittää huomiota siihen, että varmistetaan yleisen sähköisen tiedoksiannon suostumuksen antamisen prosessin ymmärrettävyys loppukäyttäjälle.

Hallituksen esityksen luonnoksessa on arvioitu, että rekisteriviranomaiselle aiheutuu 0,5 miljoonan euron kustannus Suomi.fi-viestit yrityksille palvelun käyttöönotosta. DVV huomauttaa, että tämän lisäksi Suomi.fi-viestien järjestelmään tarvitaan jatkokehitystä, jotta toiminnallisuudet vastaisivat yritysten tarpeita. Lakiehdotuksen 33.2. § toimeenpanon yksityiskohtia ei ole vielä suunniteltu

eivätkä toimeenpanon kustannukset ole vielä arvioitavissa. DVV esittää harkittavaksi, että ko. lainkohdan voimaantuloa lykättäisiin siirtymäsäännöksiin esim. 1.1.2024 voimaan tuleviksi.

3) Lausuntonne yksityisen elinkeinoharjoittajan rekisteröitymisvelvollisuudesta luopumisesta.

Vaihtoehtoisia toteuttamisvaihtoehtoja on avattu esitysluonnoksen kappaleessa 5.1.5. Kannatatteko ehdotettua rekisteröintivelvollisuudesta luopumista vai vaihtoehtoisissa ratkaisutavoissa esitetyjä vaihtoehtoja, mitä niistä? Perustelut näkemyksellenne? Jos velvollisuudesta luovutaan esityksen mukaisesti, mitä perustietoja pelkästään Verohallinnon rekisteriin rekisteröityneestä yksityisestä elinkeinoharjoittajasta tulisi mielestänne olla saatavilla julkisesta yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä?

DVV toteaa, että sen tuottaman Suomi.fi-valtuuksien tarpeisiin yksityisestä elinkeinoharjoittajasta tarvitaan tietyt perustiedot, jotta Suomi.fi-valtuudet pystyy mahdollistamaan yksityisen elinkeinoharjoittajan omaa organisaationsa puolesta tekemää puolesta-asiointia ja toisaalta kolmannelle taholle puolesta-asioinnin sähköisen valtuuden perusteella kyseisen yksityisen elinkeinoharjoittajan puolesta. Tarpeelliset tiedot tällöin olisivat organisaation yksilöivän tunnuksen ja henkilön yksilöivän tunnuksen lisäksi tieto organisaation tilasta.

Tämän osalta DVV myös toteaa, että tarpeellista olisi se, että yksityisten elinkeinoharjoittajien, kuten kaikkien muidenkin organisaatioiden, osalta huolehdittaisiin tarpeellisin osin lainsäädännöllä ja muilla tavoin siitä, että toimijalla on intressi huolehtia kaikkien tietojen ajantasaisuudesta rekisterissä.

On hyvä arvioida niitä toimenpiteitä, joilla pystytään paremmin varmistamaan tiedon ajantasaisuus perusrekisterissä, ja pyrkiä toimenpiteisiin, joilla tiedon päivittäminen tehdään mahdollisimman helpoksi ja houkuttelevaksi organisaatioille ja niiden vastuuhenkilöille.

4) Lausuntonne vuotuisesta kaupparekisteritietojen tarkistamisvelvollisuudesta.

DVV pitää tätä kehitystä toivottavana, koska käytännössä tarkistamisvelvollisuudella parannetaan perusrekisterin tietojen ajantasaisuutta, luotettavuutta ja sitä kautta kaikkien niiden yhteiskunnan palvelujen laatua, joissa ko. perusrekisteritietoon perustetaan asiointia.

5) Lausuntonne hallinnollisista seuraamusmaksuista.

DVV katsoo, että seuraamusmaksujen määräämisen mahdollisuus voi olla tarpeellinen väline parantamaan tietojen ajantasaisuutta. Samalla DVV kuitenkin toteaa, että jälkikäteisen sanktioluonteisen toimenpiteen sijaan tulisi miettiä myös muita tietojen ajantasaisuutta edistäviä toimia, joilla houkuteltaisiin tietojen ilmoittajia huolehtimaan tietojensa ajantasaisuudesta.

6) Lausuntonne tosiasiallisia edunsaajia koskevien tietojen luovuttamista koskevistä säännöksistä sekä elinkeinoharjoittajan poistamisesta kaupparekisteristä tosiasiallisia edunsaajia koskevan ilmoituksen laiminlyönnistä sekä poistamismenettelyn piirin laajentamisesta myös tilinpäätöksen rekisteröinnin laiminlyönnistä.

DVV:llä ei ole kommentoitavaa tähän kohtaan.

7) Lausuntonne automaattisen päätöksenteon soveltamisalasta kaupparekisterissä.

Esityksen mukaan Patentti- ja rekisterihallituksen olisi julkistettava kuvaus kaupparekisteri-ilmoituksen automaattisen käsittelyn algoritmista. Rekisteröintivelvollisella ja rekisteriin merkityllä henkilöllä olisi lisäksi oikeus saada erillinen kuvaus algoritmin toiminnasta automaattisessa käsittelyssä tehdystä rekisterimerkinnästä. Miten arvioitte ilmoitusten automaattisen käsittelyn vaikutuksia yritysturvallisuuteen?

DVV katsoo, että automaattisen päätöksenteon mahdollistaminen on merkityksellistä, jotta prosesseja ja resurssivaatimuksia pystytään tehostamaan. DVV tuo kuitenkin esiin, että voisi olla syytä vielä arvioida tarvetta säätää erityislaissa automaattisesta päätöksenteosta, kun valmistelussa samaan aikaan on yleissääntelyä automaattiseen päätöksentekoon liittyen.

Onko arvioitu ja miten sitä, että tarve on säätää yleissääntelyn lisäksi erityislainsäädännössä automaattisesta päätöksenteosta? Lähtökohtana tulisi DVV:n näkemyksen mukaan pitää sitä, että pyritään välttämään turhaa sääntelyä, jos yleissääntely itsessään olisi riittävää. DVV korostaa, että nyt valmisteilla oleva kaupparekisterilain automaattista päätöksentekoa koskeva ehdotus näyttää myös osaltaan suuntaa sille, kuinka tarpeelliseksi ja missä tilanteissa nähdään säätää erityislaissa automaattisen päätöksenteon mahdollisuudesta yleissääntelyn ohella.

DVV toteaa yleisesti, että merkityksellistä yritysturvallisuusnäkökulmasta on, että prosessit toteutetaan siten, että niihin liitetään riittävä todisteellisuus ja kontrolli, kuten asioivan henkilön vahva tunnistautuminen ja riittävät vahvistukset esimerkiksi yrityksen päättäviltä tahoilta, ennen kuin ilmoitetut tiedot tallennetaan automaattisen päätöksenteon seurauksena perusrekisteritiedoiksi.

Lisäksi DVV korostaa, että perusrekisteritiedon tallentamisen prosessien luotettavuus heijastuu myös kaikkiin niihin yhteiskunnan prosesseihin, joissa luotetaan perusrekisteristä saatuun tietoon ja tehdään sen perusteella päätöksiä tai muita toimenpiteitä. Tämän vuoksi yritysturvallisuusnäkökulma on relevantti huomioida myös osana perusrekisterin tietojenluovutustoiminnan luotettavuutta ja riskianalyyseja.

8) Lausuntonne viranomaisten velvoittamisesta hakemaan kaupparekisteriin rekisteröidyt tiedot kaupparekisteristä tai muusta vastaavasta lähteestä.

DVV pitää tätä ehdottoman kannatettavana ja tiedonhallintalain periaatteiden mukaisena. DVV ei näe hyvänä kehityssuuntana eikä halua kannustaa siihen, että samasta asiasta perustetaan rinnakkaisia rekistereitä ja luodaan turhia prosesseja ja siten resurssivaatimuksia sellaisen tiedon käsittelyyn, joka on saatavilla perusrekisteristä.

DVV korostaa, että samaan aikaan, kun keskitetään tietojen hakua perusrekistereistä, tulee huolehtia siitä, että ko. perusrekisterit tarjoavat toimivat, luotettavat ja yhteiskunnan tarpeet täyttävät tietopalvelut ja muut palvelut tiedon hyödyntäjätahoille. Voidaan todeta, että tällaisen velvollisuuden myötä rekisterinpitäjälle tulee myös vastuu siitä, että se sitoutuu kehittämään

rekisteritoimintaansa tulevaisuuden tarpeisiin, jotta näitä tarpeita vastaavat tiedot ovat saatavilla tulevaisuudessakin. Tämä tulisi huomioida myös ko. rekisterinpitäjälle osoitetuissa kehitysresursseissa siten, että ne kattavat paitsi tuotannon varmistamisen lisäksi myös mahdollisuuden innovatiivisuuteen palvelukehittämisen osalta. Yhtenä esimerkkinä voidaan nostaa yhteiseurooppalaisten digitaalisten yritysloppakoiden edellyttämien tietojen käsittelyn mahdollistaminen.

9) Lausuntonne rekisteriviranomaisen oikeudesta vaatia paperilla ilmoituksen jättäneen fyysistä tunnistamista ja oikeudesta viran puolesta luovuttaa tieto vireille tulleesta ilmoituksesta tarpeelliseksi katsomalleen henkilölle ilmoituksen oikeellisuuden varmistamiseksi.

Lisäksi Patentti- ja rekisterihallitus on ehdottanut, että rekisteröitäessä vastuuhenkilö kaupparekisteriin, edellytyksenä tulisi olla henkilön ilmoituksen yhteydessä antama suostumus. Esitysluonnoksessa ei ole tätä koskevaa esitystä, mutta ehdotus on avattu kappaleessa 5.1.6. Katsotteko, että suostumusmenettely tulisi lailla ottaa osaksi rekisteröintiprosessia?

Asioijan fyysisen tunnistamisen vaatiminen yhtenä mahdollisuutena on DVV:n näkemyksen mukaan perusteltava toimintapa huomioiden vaatimus, joka kohdistuu perusrekisteriin tallennettavaan tietoon. Lisäksi hallituksen esityksen perusteluissa on hyvin tuotu esiin sitä, että fyysinen tunnistaminen ei ole ainoa tapa sähköisen asiointin ohella siihen, että ilmoitus voidaan käsitellä, ja sääntely jättää liikkumavaraa siihen, millaiset käytännön prosessit, vaatimukset ja ohjeistukset käytännön toimijoina PRH ja Verohallinto tuottavat.

DVV pitää PRH:n ehdotusta erittäin kannatettavana ja jopa välttämättömyytenä sille, että voidaan varmistua tietojen oikeellisuudesta ja siten edustajatietojen luotettavuudesta kaikissa tilanteissa.

Edelleen on tarpeen pyrkiä välttämään yksittäisiä henkilöitä ja organisaatioita koskevia vahinkotapahtumia, joita voi seurata siitä, että rekisterimerkintäprosessit eivät ole vaatimuksiltaan sellaisia, että niissä varmistutaan organisaation ja henkilön tahdosta ko. rekisterimerkinnän osalta.

Tämä ehdotus parantaa sekä organisaation että yksilön oikeusturvaa, kun nämä voivat luottaa paremmin siihen, että henkilö ei joudu haluamattaan edustajaksi ja toisaalta organisaatio ei saa ilman riittävää hyväksyntäänsä edustajakseen tahoja virheellisten tai laittomien prosessien kautta.

10) Lausuntonne luonnoksesta elinkeinotoimintalaiksi (2. lakiehdotus)

DVV:llä ei ole kommentoitavaa tähän kohtaan.

11) Lausuntonne muista liitelaista (lakiehdotukset 3.–41.)

DVV:llä ei ole kommentoitavaa tähän kohtaan.

12) Lausuntonne säätämisyjärjestysperusteluista

DVV:llä ei ole kommentoitavaa tähän kohtaan.

Salovaara Timo
Digi- ja väestötietovirasto

King Mika
Digi- ja väestötietovirasto